

Διήγημα πέμπτο

Χ. Τζ. Γουέλς

Το Μαργαριτάρι της Αγάπης

Τό μαργαριτάρι είναι ωραιότερο από τις περισσότερες κρυσταλλικές πέτρες, δηλώνει ο ήθικολόγος, γιατί δημιουργείται όταν υποφέρει ένα ζωντανό πλάσμα. Πάνω σ' αυτό δέν μπορώ να πώ τίποτα, γιατί δέν αισθάνομαι καθόλου την γοητεία των μαργαριταριών. Η θαμπή γαλάδα τους μέ αφήνει άσυγκίνητο. Ούτε μπορώ να καταλήξω σέ μία απόφαση όσο άφορά την μακροχρόνια διένεξη γιά τό άν *Τό Μαργαριτάρι της Αγάπης* είναι ή πιό σκληρή από όλες τις ιστορίες ή μόνο ένας έλκυστικός μύθος γιά την άθανασία της όμορφιάς.

Τόσο ή ιστορία όσο και ή διαμάχη θά πρέπει νά είναι γνωστές στους μελετητές της μεσαιωνικής περσικής πεζογραφίας. Η ιστορία είναι σύντομη, παρόλο πού τά σχόλια τά όποια την συνοδεύουν καλύπτουν ένα σημαντικό μέρος της λογοτεχνίας της περιόδου αυτής. Την έχουν αντιμετώπισει σάν μία ποιητική επινόηση, την έχουν θεωρήσει σάν άλληγορία πού έννοσι αυτό, εκείνο ή τό άλλο. Οί θεολόγοι έχουν άσχοληθεί πάρα πολύ μ' αυτήν, σταματώντας κυρίως στό σημείο πού άπόρρα την άποκατάσταση τού σώματος μετά τόν θάνατο, και έχει χρησιμοποιηθεί εύρύτατα σάν παραβολή από όσους γράφουν γιά την αισθητική. Και πολλοί την έχουν δεχτεί σάν αφήγηση ενός γεγονότος, άπλη και άπόλυτα άληθινή.

Η ιστορία εκτυλίσσεται στη Βόρεια Ινδία, πού άποτελεί τό περισσότερο εύνοϊκό έδαφος γιά άνυπέρθλητες ιστορίες άγάπης. Ηταν μία χώρα μέ λιακάδα και λίμνες και πυκνά δάση και λόφους και εύφορες κοιλάδες· και μέ ψηλά βουνά πού διαγράφονταν στόν ούρανό πέρα μακριά, κορυφές, κορφοβούνια και ράγες μέ άπάτητο και αιώνη χιόνι. Ζούσε εκεί ένας πρίγκιπας, κύριος όλης της χώρας· και βρήκε μία κοπέλα άπερίγραπτα όμορφη και θελκτική και την έκανε βασίλισσά του και έναπόθεσε την καρδιά του στά πόδια της. Η άγάπη ήταν δική τους γεμάτη από χαρές και άπόλαυση, γεμάτη έλπίδα, θαυμάσια και υπέροχη άγάπη, άνωτερη από τό κάθε τι πού έχετε ποτέ όνειρευτεί. Ηταν δική τους γιά ένα χρόνο και λίγους μήνες· και τότε ξαφνικά, έξαιτίας κάποιου δηλητηριασμένου κεντρίσματος πού δέχτηκε σέ μία λόχη, ή κοπέλα πέθανε.

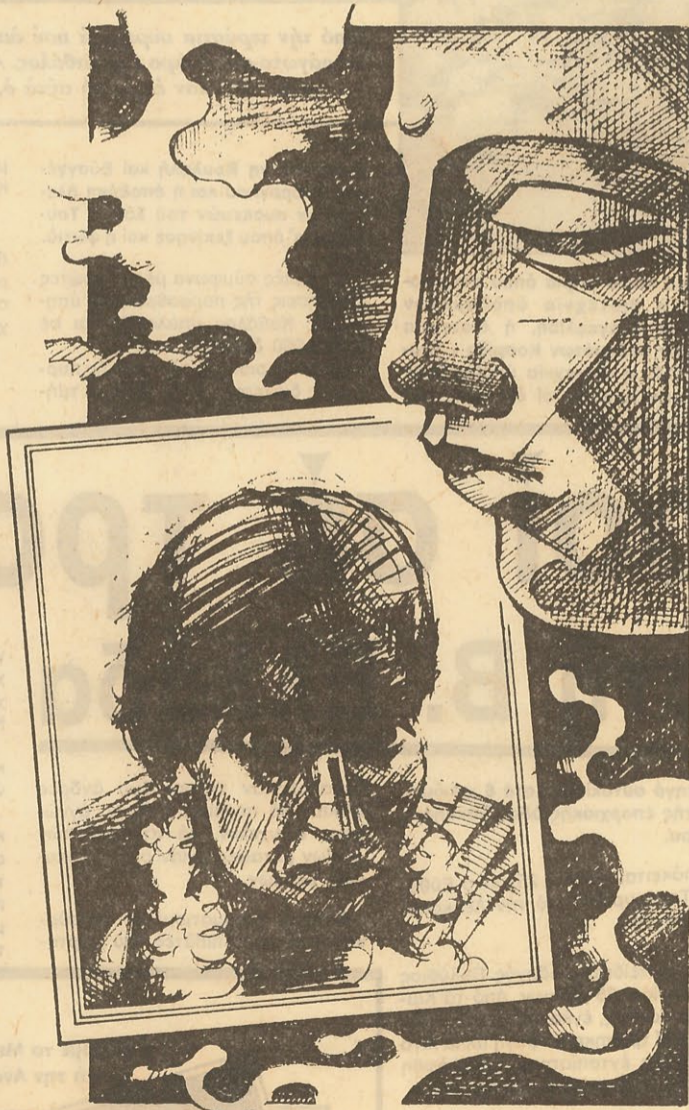
Πέθανε και γιά ένα διάστημα ό πρίγκιπας ήταν τελείως συντριμμένος. Έμενε σιωπηλός και άκίνητος από τόν πόνο. Φοβήθηκαν ότι θά μπορούσε νά αυτοκτονήσει, και δέν είχε ούτε γιούς, ούτε αδελφία γιά νά τόν διαδεχθούν. Γιά δύο μερόνυχτα έμεινε πεσμένος μπρούμυτα, νηστικός, στά πόδια του κρεβατιού όπου άναπαυόταν τό ήρεμο και χαριτωμένο κορμί της. Μετά σηκώθηκε και έφαγε, και συμπεριφέρθηκε μέ πολύ ήρεμία όπως κάποιος πού έχει πάρει μία μεγάλη άπόφαση. Διέταξε νά κλείσουν τό σώμα της σέ ένα φέρετρο από μολύβι άνακατεμένο μέ άσμη, και αυτό νά τοποθετηθεί μέσα σέ μία έξωτερική θήκη φτιαγμένη από τά πιό πολύτιμα και άρωματικά ξύλα δουλεμένα μέ χρυσό, και γύρω από αυτήν νά κατασκευαστεί μία σαρκοφάγος από άλάστρο μέ ένθετα πολύτιμα πετράδια. Και όσο γινόταν αυτά περνούσε τόν περισσότερο καιρό του δίπλα στις λιμνούλες και στά κίοςκια και στά περίπτερα και στά άλσύλια και σ' εκείνα τά δωμάτια τού παλατιού όπου συνήθιζαν νά συχνάζουν περισσότερο οί δυό τους, και άναλογίζονταν τό πόσο ήταν άξιαγάπητη. Δέν έσχιζε τά ρούχα του, ούτε σκεπάστηκε μέ στάχτες και τσουβάλια, όπως όριζε τό έθιμο, γιατί ή άγάπη του ήταν πολύ μεγάλη γιά τέτοιες υπερβολές. Στό τέλος έμφανίστηκε ξανά άνάμεσα σούς συμβούλους του και μπροστά στό λαό του, και τούς άνακόνισε τί σκόπευε νά κάνει.

Είπε ότι δέν έπρόκειτο νά άγγίξει ποτέ γυναίκα, ούτε νά σκεφτεί ποτέ καμιά, και έτσι θά εύρισκε έναν κατάλληλο νέο γιά νά τόν χρήσει κληρονόμο του και νά τόν εκπαιδέψει στό λειτουργήμα του, και ότι θά έκτελούσε τά πριγκιπικά του καθήκοντα όπως τού άρμοζε· άλλα πέρα από αυτά θά άφιέρωνε τόν εαυτό του μέ όλη του την δύναμη και όλη του την άντοχή και μέ όλο του τόν πλούτο, όλα του τά υπάρχοντα, στην κατασκευή ενός μνημείου άντάξιου της άσύγκριτης, λατρεμένης, χαμένης του άγάπης. Θά ήταν ένα οικόδομημα τέλειο σέ χάρη και όμορφιά, περισσότερο θαυμαστό από όποιοδήποτε κτίριο είχε χτιστεί ή έπρόκειτο νά χτιστεί ποτέ, τέλειο όποτε νά παραμείνει ένα θαύμα σούς αιώνες και οί άνθρωποι νά τό θεωρούν πολύτιμο και νά μιλούν γι' αυτό και νά αισθάνονται την έπιθυμία νά τό δούν και νά έρχονται από όλες τις χώρες της γής γιά νά τό επισκεφτούν και νά θυμηθούν τό όνομα και τή μνήμη της βασίλισσάς του. Και τό οικόδομημα αυτό είπε θά όνομαζόταν Μαργαριτάρι της Αγάπης.

Οί σύμβουλοι του και ό λαός του τού επέτρεψαν νά τό κάνει και έτσι έγινε.

Ο ένας χρόνος έφευγε μετά τόν άλλο και όλα αυτά τά χρόνια άφιέρωνε τόν εαυτό του στό χτίσιμο και στη λατρεία τού Μαργαριταριού της Αγάπης. Εκτεταμένα θεμέλια σκάφτηκαν σέ έναν θραχότοπο εκεί όπου όποιος στεκόταν φαινόταν νά άτενίζει την χιονισμένη έρημιά των έπιθλητικών βουνών πέρα από την κοιλάδα τού κόσμου. Εκεί υπήρχαν χωριά και λόφοι, ένα στριφογυριστό ποτάμι, και πολύ μακριά τρεις

μεγάλες πόλεις. Εδώ τοποθέτησαν την άλαβάστρινη σαρκοφάγο κάτω από ένα περίπτερο έξαιρετικής τέχνης· και γύρω από αυτήν ύψώθηκαν κολόνες από άσυνήθιστη και όμορφη πέτρα και πλουμιστοί και καφασωτοί τοίχοι, και ένα μεγάλο πέτρινο στέγαστρο από λιθοδομή μέ έναν θόλο και άψίδες και τρούλους, έξοχο σάν κόσμημα. Αρχικά τό σχέδιο τού Μαργαριταριού της Αγάπης δέν ήταν τόσο τολμηρό όσο έγινε άργότερα. Στην άρχή ήταν μικρότερο μέ περισσότερα ένθετα διακοσμητικά· υπήρχαν πολλά καφασωτά και λεπτεπίλεπτες συστάδες από ροδόχρωμες κολόνες, και ή σαρκοφάγος κείτονταν σάν ένα παιδί πού κοιμάται άνάμεσα στά λουλούδια. Ο πρώτος θόλος ήταν καλυμμένος μέ πρασινόχρωμα κεραμίδια, πλαισιωμένα και συνενωμένα μέ άσμη, άλλα γκρεμίστηκε γιατί φαινόταν ότι ήταν πολύ χαμηλά, ότι δέν ύψωνόταν μέ άρκετή

μεγαλοπρέπεια γιά την φαντασία τού πρίγκιπα πού γινόταν όλοένα και πιό τολμηρή.

Γιατί την εποχή αυτή δέν ήταν πιά ό χαριτωμένος νέος πού είχε άγαπήσει την μικρή βασίλισσα. Ηταν τώρα ένας άντρας, σοβαρός και άποφασισμένος, προσηλωμένος άπόλυτα στό χτίσιμο τού Μαργαριταριού της Αγάπης. Μέ κάθε χρονιά μόχθου είχε άνακαλύψει καινούργιες δυνατότητες στά τόξα και σούς τοίχους και στά ύποστηρίγματα· είχε άποχτήσει μεγαλύτερη εύχέρεια στην μεταχείριση των ύλικών πού έπρεπε νά χρησιμοποιήσει και είχε μάθει εκατοντάδες πετρώματα και άποχρώσεις και έφαρμογές πού δέν θά μπορούσε νά σκεφτεί ποτέ στην άρχή. Η χρωματική του αντίληψη είχε έκπεπνυθεί και άποκρυσταλλωθεί δέν ένδιαφερόταν πιά γιά την σμαλτωμένη χρυσοποίκιλη λαμπρότητα πού τόν εύχαριστούσε στην άρχή, γιά την λαμπρότητα των ζωγραφιστών έκκλησιαστικών θιβλών· άναζητούσε τις γαλάζιες άποχρώσεις τού ούρανού και τούς φευγαλέους τόνους των μεγάλων άποστάσεων, τις

σκοτεινές σκιές και τά ξαφνικά ξεσπάσματα των άλικων ίριδισμών και τό μεγαλείο και την άπλοχωριά. Απαρνήθηκε τελείως τά γλυπτά και τις εικόνες και την ένθετη διακόσμηση και όλα τά μικρά προσεχτικά έργα των ανθρώπων. «Εκείνα τά πράγματα ήταν συμπαθητικά», είπε γιά τά πρώτα διακοσμητικά του· και έβαλε νά τά τοποθετήσουν άλλου σέ δευτερεύοντα κτίρια όποτε νά μην έμποδίζουν τό κυρίως σχέδιό του. Η καλλιτεχνική του ικανότητα γινόταν όλοένα και μεγαλύτερη. Μέ δέος και κατάπληξη οί άνθρωποι είδαν τό Μαργαριτάρι της Αγάπης νά ύπερψώνεται από την άρχική του μορφή σέ υπεράνθρωπη έκταση και ύψος και μεγαλοπρέπεια. Δέν ήξεραν άκριβώς τί περίμεναν, άλλα ποτέ δέν είχαν φανταστεί κάτι τόσο μεγαλειώδες όσο αυτό. «Έντυπωσιακά είναι τά θαύματα», ψιθύριζαν «πού μπορεί νά κάνει ή άγάπη», και όλες οί γυναίκες τού κόσμου, όποιοσδήποτε άλλες άγάπες και άν είχαν, άγάπησαν τόν πρίγκιπα γιά τό μεγαλείο της άφοσίωσης του.

Στη μέση τού οικόδομηματος υπήρχε ένας μεγάλος διάδρομος, μέ μία μακρινή θέα, πού άπασχολούσε τόν πρίγκιπα όλοένα και περισσότερο. Από την έσωτερική είσοδο τού κτιρίου έβλεπε, κατά μήκος μιας τεράστιας γαλαρίας από την κεντρική περιοχή της όποίας είχαν εξαφανιστεί πριν από πολύ καιρό οί ρόδινες κολόνες, πάνω από τή στέγη τού περίπτερου πού φιλοξενούσε την σαρκοφάγο, μέσα από ένα περίτεχνα σχεδιασμένο άνοιγμα, την χιονισμένη έρημιά των μεγάλων βουνών, τό ψηλότερο από όλα τά βουνά, σέ μία άπόσταση δύο εκατοντάδων μιλίων. Οί κολόνες και τά τόξα, τά άντερείσματα και οί άψίδες ύψωνόνταν και αιώρουσαν δεξιά και άριστερά, τέλεια άλλα και διακριτικά, σάν τούς μεγαλοπρεπείς άρχάγγελους πού περιβάλλον στην σκιά τήν παρουσία τού Θεού. Όταν οί άνθρωποι είδαν αυτήν την άυστηρή όμορφιά γιά πρώτη φορά έντυπωσιάστηκαν, και μετά άρχισαν νά τρέμουν και οί καρδιές τους ύποκλήθηκαν. Πολύ συχνά ό πρίγκιπας έρχόταν γιά νά σταθεί εδώ και νά κυτάξει τή θέα, βαθιά συγκινημένος και όχι τελείως ίκανοποιημένος. Ενωθε ότι τό Μαργαριτάρι της Αγάπης χρειαζόταν άκόμα κάποια δική του επέμβαση, προτού τό έργο του τελειώσει. Πάντοτε θά έδινε διαταγές γιά νά γίνει κάποια μικρή αλλαγή ή γιά νά άνααιρεθεί κάποια πρόσφατη μετατροπή. Και μία μέρα είπε ότι ή σαρκοφάγο θά ήταν πιό εύδιάκριτη και άπλη χωρίς τό περίπτερο· και άφού τό παρατήρησε πολύ προσεχτικά γιά ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, έβαλε νά τό κατεδαφίσουν και νά τό μεταφέρουν άλλου.

Την έπόμνη μέρα ήρθε χωρίς νά πεί τίποτα, και την μεθεπόμνη και την μέρα μετά από αυτήν. Κατόπιν δέν πλησίασε καθόλου γιά δύο μέρες. Μετά έπέστρεψε, έχοντας μαζί του έναν αρχιτέκτονα και δύο άρχισαστόρους και μία μικρή άκολουθία.

Ολοι περιπλανήθηκαν, μαζεμένοι σιωπηλά σέ μία μικρή όμάδα, μέσα στην ήρεμη άπεραντοσύνη τού επιτεύγματός τους. Κανένα ίχνος μόχθου δέν τάραιε την τελειότητά του. Ηταν σάν νά είχε πάρει ό Θεός της φυσικής όμορφιάς τό παιδί τους γιά δικό του.

Μόνο ένα πράγμα υπήρχε εκεί πού χαλούσε την άπόλυτη άρμονία. Υπήρχε μία σχετική δυσαναλογία σέ σχέση μέ την σαρκοφάγο. Είχε διατηρήσει πάντοτε τό μέγεθος της και σ' άλληθρα πώς θά μπορούσε νά είναι πιό μεγάλη από ότι στην άρχή· Προκαλούσε τό μάτι· διέσπαζε τις συνεχόμενες γραμμές. Μέσα σ' αυτήν την σαρκοφάγο υπήρχε τό φέρετρο πού ήταν φτιαγμένο από μολύβι και άσμη και μέσα σ' αυτό τό φέρετρο τό μολυβένιο και άσμημένο ήταν ή βασίλισσα, ή άγαπημένη άθάνατη αίτία όλης αυτής της όμορφιάς. Τώρα όμως αυτή ή σαρκοφάγος έμοιαζε μόνο μέ ένα μικρό σκοτεινό παραλληλόγραμμο πού βρισκόταν σέ δυσαρμονία μέ την μεγαλόπρεπη θέα τού Μαργαριταριού της Αγάπης. Ηταν σάν νά είχε ρίξει κάποιος μία μικρή βαλίτσα πάνω στην κρυστάλλινη θάλασσα τού ούρανού.

Ο πρίγκιπας έπεσε σέ βαθύ διαλογισμό γιά πολύ, άλλα κανέναν δέν ήξερε τις σκέψεις πού περνούσαν από τό μυαλό του.

Στό τέλος μίλησε. Εδείξε.

«Πάρτε από δώ αυτό τό πράγμα», είπε.

Ο Χ. Τζ. Γουέλς, ή πιό δυναμική προσωπικότητα της σύγχρονης άγγλικής λογοτεχνίας, ήταν ένας ιδιαίτερα παραγωγικός συγγραφέας πού άσολήθηκε μέ όλα τά είδη τού πεζού λόγου. Εγραψε έργα έπιστημονικής φαντασίας, νουβέλες, διηγήματα μία δίτομη αυτοβιογραφία καθώς και έργα ιστορικά, οικονομικά και σέ συνεργασία μέ τόν Τζούλιαν Χάξλεϋ μία πραγματεία γιά την βιολογία. Κατά βάθος όμως έπιθυμούσε πάντα νά γίνει ένας κοινωνικός άναμορφωτής και έτσι είναι άμέτρητα τά φυλλάδια και τά θιβλία στά όποια έκθέτει τις άνανεωτικές άπόψεις του γιά την πολιτική, τή θρησκεία, την εκπαίδευση, τούς κοινωνικούς θεσμούς και γενικά γιά τόν κόσμο μας και τόν πολιτισμό του. Άνάμεσα στά διηγήματα του πού διακρίνονται γιά την ποικιλία τους, τό «Μαργαριτάρι της Αγάπης», ξεχωρίζει γιά την σπάνια ποιητική όμορφιά του.

Μετάφραση:

Ελένη Ανδρικοπούλου

Εικονογράφηση:

Θανάσης Παπιώτης